

Sme.sk 29. 5. 2009

Články kradnú z webu do školy aj malé deti

Už v materskej škole by sa mali deti učiť, aby „nekradli“ myšlienky iných, ale vyjadrovali svoj vlastný názor na konkrétny problém.

Z internetu sa kopírujú ročníkové práce a projekty a to už na základných školách. Deti im pritom často nerozumejú.

BRATISLAVA. Za tri dni napíšem akúkoľvek slohovú prácu zo slovenčiny, vypracujem maturitné otázky. V naliehavých prípadoch za príplatok aj do 24 hodín. Platba pri zhotovení.

Podobných inzerátov je na internete plno. Niektorí sa špecializujú na stredoškolákov, iní ponúkajú diplomové, bakalárske aj ročníkové práce 'na kľúč'. Kradnúť články z internetu vedia už aj žiaci základnej školy, hoci to robia menej ako stredoškoláci či vysokoškoláci.

Čo považujú za plagiát v USA

- Napríklad na univerzite v Muhlenbergu za plagiátorstvo považujú: kopírovanie (prepísanie) textu, obrázkov, grafov, tabuliek z knihy, článku, skript alebo akýchkoľvek iných zdrojových (ne)publikovaných materiálov bez uvedenia (identifikácie) ich zdroja, bez vyznačenia použitého textu v úvodzovkách alebo formou poznámky pod čiarou.
- Rozlišujú viac metód plagiátorstva – napríklad mozaikové, ale aj seba-plagiátorstvo.

Mnohí učitelia a najmä rodičia považujú za šikovnosť, keď žiak ukradne článok z internetu. Veľa učiteľov to nezistí a niekedy to ani nechcú vidieť.

Rozália Cenigová zo Slovenskej pedagogickej knižnice, ktorá je metodičkou školských knižníc, hovorí, že pomôcť by mohli školskí knihovníci. „Mali by žiakom pomáhať rozvíjať schopnosť organizovať a zaznamenať informácie, citovať pramene, písať zoznamy bibliografických odkazov.“ Prieskum, či to robia, však nerobili.

Kedysi sa opisovali denníky

Najväčšie podvody žiaci robili pri písaní povinných čitateľských denníkov. Dnes už na nich väčšina škôl netrvá. Z internetu sa kopírujú ročníkové práce – už na prvom stupni.

Riaditeľka Základnej školy s materskou v Hniezdnom Darina Melegová povedala, že deti si stiahnu celé články, aj keď sú odborné, zložité a niekedy pre ne nezrozumiteľné. Preto ich spolu analyzujú, vyberú to najpodstatnejšie a 'preložia' do svojej reči tak, aby pri verejnej obhajobe vedeli informácie vysvetliť spolužiakom aj rodičom.

„Aj týmto spôsobom sa snažíme viesť deti k tomu, aby 'nekradli' myšlienky iných, ale vyjadrovali svoj vlastný názor na problém,“ hovorí Melegová.

Základné školy v Liptovskom Jáne alebo v Stropkove na Mlynskej ulici zatiaľ zápasia iba s opisovaním domácich úloh.

Dana Žatková, ktorá učí na Základnej škole na Hviezdoslavovej ulici v Trstenej, povedala, že o plagiátorstve sa informatívne učia piatáci na informatike. „Záleží od uvedomelosti učiteľa, či žiada, aby žiaci uvádzali zdroje informácií. Ja to od nich vyžadujem aj na hodinách zemepisu pri referátoch a projektoch. Sami to tam nedajú.“

Stredoškóľáci kopírujú bežne

Na stredných školách je plagiátorstvo rozšírenejšie, najmä pri projektoch či ročníkových prácach. „Ľahko odhaliteľné sú v cudzích jazykoch, najmä keď sa štýl a slovná zásoba veľmi líšia od schopností riešiteľa. Ale aj v ostatných prípadoch, ak má učiteľ dost času, dokáže pomocou niektorých vyhľadávačov nájsť zdrojový materiál,“ hovorí riaditeľ bratislavského Gymnázia I. Horvátha Gustáv Šutta.

Eva Kuková z martinského Gymnázia Jozefa Lettricha hovorí, že plagiátorstvo je už akousi tradíciou školy.

Autorom www.referaty.sk, odkiaľ sa často kopíruje, bol ich študent, dnes už absolvent Michal Meško. „Hoci boj proti sťahovaniu referátov z webu vnímame ako boj s veternými mlynmi, aspoň trváme na tom, aby žiaci do práce vniesli svoj jedinečný pohľad a postoj,“ povedala Kuková.

V triedach pred tvorbou projektov vysvetľujú princípy práce s literatúrou a s inými zdrojmi informácií. Autorský zákon a plagiátorstvo sú súčasťou osnov slovenského jazyka v septime - pri téme Stredoškóľská odborná činnosť, odborný štýl, citácia.

Päťka za odpisovanie

Plagiátorstvo nedávno riešila v triede maturantov aj Jana Tomášková, ktorá učí slovenský jazyk a literatúru na Bilingválnom gymnázium Milana Hodžu v Sučanoch. „Traja študenti si očividne vypomohli internetom. Niektoré časti ich prác boli vyslovene odpísané z jedného zdroja. Pomohla im asi internetová stránka www.referaty.sk.“

Priznali sa a päťka z ročníkovej práce im zhoršila aj známku zo slovenčiny, lebo tvorila desať percent z celkového hodnotenia. Tomášková hovorí, že zdroje, ktoré študenti uvádzajú, si na internete často overuje.

Neraz sú v angličtine. „V poslednej dobe siahajú len po internete, kde je podľa nich všetko, nehľadajú v knihách.“

Ako správne citovať, ktoré zdroje môžu žiaci používať pri písaní odborného textu, a práca s bibliografiou je súčasťou štandardov pri výučbe slovenčiny.

Od roku 2009/2010 chce ministerstvo školstva spustiť systém overovania pôvodnosti bakalárskych, magisterských, inžinierskych, doktorandských, dizertačných, rigorózných a habilitačných prác.

Opisovanie nechcú trpieť

Naše univerzity preberajú systém od Masarykovej univerzity v Brne. Systém Theses z roku 2006 dnes využíva 22 českých a slovenských vysokých škôl. Ako prvá ho u nás tento akademický rok začala používať Ekonomická univerzita v Bratislave.

BRATISLAVA, BRNO. Už tri roky využíva Masarykova univerzita v Brne systém na odhaľovanie plagiátorstva.

„Už počas prvého roku ho využilo 5000 učiteľov a študentov Masarykovej univerzity,“ povedala jej hovorkyňa Tereza Fojtová. Po troch rokoch však podľa nej nemožno povedať, že by plagiátorstvo bolo medzi študentmi či učiteľmi úplne odstránené a asi sa tak ani nikdy nestane.

„Cieľom je najmä prevencia a výchova študentov k tomu, že opisovať a neuvádzať zdroje informácií je nepoctivé,“ hovorí Fojtová. „Univerzita dáva jasne najavo, že takéto konanie jej nie je ľahostajné a nebude ho trpieť.“

Systém postupne prebralo 22 českých a slovenských vysokých škôl, dnes obsahuje viac ako 200-tisíc záverečných prác a vyhľadáva podobnosti medzi viac než miliónom dokumentov. Nemá nahradiť kontrolu kvality študentských prác pedagógmi, ale podľa Fojtovej im výrazne pomáha. „S rastúcim množstvom informačných zdrojov nie je v silách jednotlivca poznať detailne všetky pramene, z ktorých môžu študenti čerpať.“

Ekonomická univerzita v Bratislave zaviedla systém Theses v tomto akademickom roku.

„Do systému svoju záverečnú bakalársku či diplomovú prácu vkladajú všetci študenti, ktorí končia štúdium,“ povedal prorektor Ferdinand Daňo.

Každá z takmer päťtisíc prác, ktoré sú v systéme dodnes uložené, bola pred obhajobou skontrolovaná.

Systém je založený na vyhľadávaní podobností kontrolovanej práce s prácami, ktoré sú v ňom už uložené.

Zistené podobnosti overujú napríklad vedúci diplomovej práce, vedúci bakalárskej práce alebo vedúci katedry, ktorí aj prijímajú konečné rozhodnutie, či je práca plagiátom, alebo nie (napríklad pri zachovaní všetkých pravidiel a predpisov o uvádzaní citácií a literárnych prameňov).

„Zatiaľ nebola zistená v žiadnej práci podobnosť s inými prácami v takom rozsahu, aby vyššie oprávnené osoby klasifikovali prácu ako plagiát,“ povedal prorektor Daňo.
Jarmila Horáková

Nevedia, že kradnú, vygooglia čokoľvek

O plagiátorstve študentov sme hovorili s DUŠANOM MEŠKOM, vysokoškolským učiteľom Jesseniovej lekárskej fakulty v Martine. Je autorom Akademickej príručky, ktorá je akousi študentsko-učiteľskou kuchárkou, a stručne rozoberá aj túto tému.

Ako ste sa dostali k tomu, že ste začali sledovať problematiku plagiátorstva?

„Dlhodobo sa venujem problematike vysokoškolského vzdelávania všeobecne, postupne aj s dôrazom na oblasť akademickej čestnosti, etiky a etikety. Vzhľadom na dramatický nárast objemu informácií zo všetkých oblastí života, ich veľmi jednoduchou a prakticky neobmedzenou dostupnosťou ma na konci 90. rokov začala zaujímať aj problematika plagiátorstva. Internet poskytuje jednoduché nástroje a študenti sa s pomocou informačno-komunikačných technológií naučili vygoogliť si akúkoľvek informáciu, naučili sa ju vystrihovať a prilepovať do rôznych prác. Pre nich sa stiera pojem autorského práva, neuvedomujú si, že kradnú, podvádzajú, klamú.“

Prečo dochádza k plagiátorstvu?

„Každý človek urobí všetko pre to, aby si život zľahčil. Preto sa nerešpektuje ochrana duševného, intelektuálneho vlastníctva ani autorských práv. Textové plagiátorstvo zahŕňa čokoľvek od použitia cudzích publikovaných myšlienok bez referencie až po predloženie kompletnej práce podpísanej 'novými autormi', niekedy v inom jazyku.“

Stretli ste sa s ním aj u vašich študentov?

„Nie, nestretol, netvrdím však, že naši študenti neplagiujú. Na fakulte máme predmety, v ktorých študentov pripravujeme na písanie prác. Ale na druhej strane treba povedať, že zatiaľ nemáme nástroje, aby sme plagiátorstvo odhalili. Avšak mnohokrát cítiť, napríklad počas obhajob rôznych druhov školských prác, že študent prácu nepísal a netvoril ako vlastné dielo, teda nespájal logicky vlastné vedomosti, naštudované a získané informácie tak, aby tvorili celistvý text. Veľakrát stačí na skúške položiť otázku či prerušiť študenta, a nie vždy sa vie chytiť. Problém tiež je, že ani učiteľov nikto systematicky neučil 'nepodvádzať', čiže otázka a téma plagiátorstva je všeobecná a celospoločenská, nie je ohraničená len školským prostredím.“

Sledujete plagiátorstvo už dlhšie. Je bežné aj na zahraničných vysokých alebo stredných školách?

„Problém plagiátorstva je stáročný a celosvetový, má stovky podôb. Rozdiel v niektorých krajinách v školských systémoch je skôr v akademickej kultúre, tradícii, histórii či vzdelávaní v oblasti predchádzania plagiátorstvu. Plagiátorstvu totiž treba predchádzať vzdelávaním od najskoršieho veku, pokojne od materskej školy. Napríklad na vysokej škole je už dosť neskoro začať 'vychovávať', keď už majú študenti zabehnuté návyky vystrihnúť a prilepiť. Najprestížnejším ocenením ktorejkoľvek univerzity je jej reputácia, akékoľvek tolerovanie podvádzania vrátane plagiátorstva poškodzuje meno univerzity.“

Ako možno plagiátorstvu a podvádzaniu predchádzať?

„Predchádzať plagiátorstvu sa dá napríklad tak, že všetky použité zdroje v písomnej práci sa zverejnia, použitý text sa správne odcituje. Ak chce autor použiť väčší rozsah cudzieho písomného alebo grafického materiálu, je potrebné vyžiadať si na to povolenie od autora (ochrana autorských práv). Podiel nami vytvoreného textu v práci pri dodržaní autorských práv iných autorov by mal prevažovať nad správne citovanými a uvedenými zdrojmi prác iných autorov. Malo by skrátka ísť o naše originálne dielo.“

Aké sú nástroje na odhaľovanie plagiátorstva?

„Nástrojov je mnoho, učiteľ by mal rozpoznať, či je text pôvodný, alebo si ho študent požičal a neuviedol správne a úplne zdroj, odkiaľ čerpal. Podmienkou sú ale malé skupiny študentov či osobná znalosť štýlu písania študenta. Ďalej sú to softvérové prostriedky, ktoré vedia veľmi presne určiť mieru zhody textu práce študenta s databázou originálnych textových informácií. Zdôrazňujem, mieru zhody textu, softvér neodhaľuje plagiátorstvo ako také. Posúdiť, či ide o plagiátorstvo, alebo nie, musí škola. Nástroje na odhaľovanie plagiátorstva sú však až na konci 'publikačného reťazca', následkom bývajú rôzne postihy (teda trest) za plagiátorstvo, čo je príliš neskoro. Podstatné je naozaj naučiť učiteľov aj žiačikov, žiakov, študentov, ako plagiátorstvu predchádzať.“

Povedali ste, že aj v tomto rozhovore budú použité informácie, ktoré už boli publikované. Teda aj tu treba použiť zdroje?

„Áno, aby sme sa vyhli seba plagiátorstvu, mali by ste uviesť poznámku, že niektoré informácie boli čerpané z publikácie Akademická príručka a z práce publikovanej na internete na webovej adrese: www.ads.sk/skolenie/plagiatorstvo.doc.“

Zdroj: <<http://zena.sme.sk/c/4864182/clanky-kradnu-z-webu-do-skoly-aj-male-deti.html>>